

Εκκλησιαστικό και Κανονικό Δίκαιο. Ορισμοί - Έννοιες

[Ορθοδοξία](#) / [Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο](#) / [Ψηφιακή Βιβλιοθήκη](#)

[Βασίλειος Γκρίλλας, Θεολόγος, ΜΑ Θεολογίας](#)

Η διοίκηση της Εκκλησίας, τόσο στο περιβάλλον της πνευματικής καθοδήγησης των πιστών όσο και στο περιβάλλον των διοικητικών ενεργειών και πράξεων που στοχεύουν στην εύρυθμη λειτουργία της Εκκλησίας και του εκκλησιαστικού σώματος, διέπεται από Κανόνες Δικαίου. Το Δίκαιο το οποίο ρυθμίζει αυτά τα θέματα ονομάζεται Εκκλησιαστικό Δίκαιο, μέρος του οποίου είναι το Κανονικό Δίκαιο.

Υπό τον όρο του Εκκλησιαστικού Δικαίου νοούνται: α) το σύνολο των νόμων και των διατάξεων της πολιτείας που ρυθμίζουν το σύνολο των υποχρεωτικών νομοθετημάτων που οφείλει η Εκκλησία να σέβεται και να ακολουθεί στο περιβάλλον της ευνομούμενης πολιτείας που δραστηριοποιείται, β) επιπρόσθετα στο Εκκλησιαστικό Δίκαιο εντοπίζονται οι διοικητικές και πνευματικές αποφάσεις μιας τοπικής Εκκλησίας που λαμβάνονται συνοδικά, ρυθμίζοντας πάγια ή τρέχοντα θέματα νομιμότητας και Δικαίου της Εκκλησίας.

Υπό τον όρο Κανονικό Δίκαιο νοούνται: α) οι αποφάσεις των Οικουμενικών και Τοπικών Συνόδων που διαμορφώθηκαν και θεσπίστηκαν στη βάση των διαταχθέντων όρων από το Χριστό και μέσω των Αποστόλων παραδόθηκαν στην Εκκλησία, β) το σύνολο των εθιμικών διατάξεων, οι οποίες μέσω της ιεράς Παράδοσης, διαμόρφωσαν και διαμορφώνουν στην Εκκλησία την έννοια του εθιμικού Δικαίου.

Τόσο το Εκκλησιαστικό όσο και το Κανονικό Δίκαιο, αποτελούν μια ενιαία σύνθεση που διαμορφώνει μια ιδιότυπη μορφή Δικαίου, που δεν υπάγεται ούτε στο Ιδιωτικό ούτε στο Δημόσιο Δίκαιο. Σαφώς, η διάκριση μεταξύ Εκκλησιαστικού και Κανονικού Δικαίου, είναι απαραίτητη στο τυπικό μέρος και στα εξωτερικά σχήματα κατανόησης της διαφοράς, ανάμεσα σε αυτά τα οποία νομοθετεί η πολιτεία για την Εκκλησία και σε αυτά τα οποία η Εκκλησία θεσμοθετεί μόνη της. Η θέση πολλών ερευνητών, ότι αυτή η διάκριση στην Ορθόδοξη Εκκλησία είναι θεωρητική, ανεφάρμοστη και μη ευσταθούσα αποδεικνύεται άτοπη[1].

Η διάκριση αυτή πρέπει να υφίσταται για να μπορεί να υπάρξει άμεση διάγνωση των δεδομένων που αφορούν την Πολιτεία με την Εκκλησία αφ' ενός και αφ' ετέρου την Εκκλησία με το ίδιο της το Σώμα, ως ρυθμίζουσα τα του οίκου της. Βέβαια δεν μπορεί να παραθεωρηθεί ένας βασικός παράγοντας, που δικαιολογεί την τοποθέτηση της αδυναμίας διάκρισης μεταξύ Εκκλησιαστικού και Κανονικού Δικαίου. Ο παράγων αυτός σχετίζεται με το ιστορικό περιβάλλον ανάπτυξης της Ορθόδοξης Εκκλησίας σε συμπαγή και ομοιογενή κατά κύριο λόγο πολιτειακά περιβάλλοντα. Η Ορθόδοξη Ανατολική Εκκλησία αναπτύχθηκε σε κοινωνικές πολιτειακές και πολιτικές με ομόδοξο Ορθόδοξο φρόνημα. Αποτέλεσμα αυτής της ενότητας υπήρξε, και ως ένα βαθμό υφίσταται μέχρι σήμερα, η σχέση αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης Εκκλησίας και Πολιτείας. Η Πολιτεία, ούσα Ορθόδοξη, παράγει Δίκαιο για την Εκκλησία λαμβάνοντας υπ' όψη τους Κανόνες και τους Όρους που διέπουν την Εκκλησία. Κατ' ακολουθία η Εκκλησία λαμβάνει αποφάσεις στην άσκηση της διοίκησής της, χωρίς να αντιτάσσεται στους νόμους της ευνομούμενης Πολιτείας, εντός της οποίας αναπτύσσεται.

Η πραγματικότητα για την Ορθόδοξη Ανατολική Εκκλησία είναι ότι: ο πιστός της Εκκλησίας είναι και πολίτης του κράτους και παράλληλα ο πολίτης του κράτους είναι και πιστός της Εκκλησίας. Σε αυτή τη σύνθεση η διάκριση δεν έχει να κάνει με τον πιστό ή με τον πολίτη, αλλά ανταποκρίνεται στο επιστημονικό περιβάλλον τακτοποίησης των δεδομένων, που απορρέουν από την κρατική εξουσία και των δεδομένων που απορρέουν από την Εκκλησιαστική διοίκηση. Η διάκριση αυτή τεκμηριώνεται όχι στην βάση εντοπισμού μιας ετερότητας, αλλά στο δεδομένο της λειτουργίας μιας ενότητας. Επιπρόσθετα, η δυνατότητα απόδοσης των στοιχείων που αφορούν την Πολιτεία στο περιβάλλον της Πολιτείας και των στοιχείων που αφορούν την Εκκλησία στο περιβάλλον της Εκκλησίας, αποτελεί πνευματική τακτοποίηση καθ' όσον αποδίδονται «τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ»[2].

Στην ουσία, λοιπόν, είτε η αναφορά γίνεται στο Εκκλησιαστικό Δίκαιο, είτε στο

Κανονικό Δίκαιο, πρέπει να υφίσταται παράλληλα η αντίληψη της ταυτόχρονης διακρίσεως και της ταυτόχρονης ενότητας των δύο. Με δεδομένο μάλιστα ότι το Κανονικό Δίκαιο αποτελεί μέρος του Εκκλησιαστικού Δικαίου, ενισχύεται ακόμα περισσότερο ο ρόλος της Εκκλησίας, διότι το Εκκλησιαστικό Δίκαιο που είναι έργο της Πολιτείας, αγκαλιάζει και προστατεύει το Κανονικό Δίκαιο, που είναι έργο της Εκκλησίας. Στην πραγματικότητα δηλαδή, η αντίληψη της σύνθεσης και της διάκρισης Κανονικού και Εκκλησιαστικού Δικαίου, αφ' ενός μεν ισχυροποιεί την νομιμότητα της Εκκλησίας στην Κοινωνία, αφ' ετέρου δε, ενισχύει το ρόλο και το έργο της Εκκλησίας στην θεσμοθέτηση και στην λειτουργία των θεμάτων που άπτονται του οίκου της.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

[1] ΚΟΤΣΩΝΗΣ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, (μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αθηνών), «Κανονικόν και Εκκλησιαστικόν Δίκαιον», Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια (Θ.Η.Ε.), τόμ. 07, εκδ. Μαρτίνος Αθ., Αθήνα 1962-1968, στ. 302-306 κυρίως στ. 303. Αντιπροσωπευτικό δείγμα λανθασμένης τοποθέτησης στο θέμα της διάκρισης μεταξύ Κανονικού και Εκκλησιαστικού Δικαίου αποτελεί η τοποθέτηση του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Ιερωνύμου Κοτσώνη, ο οποίος ενώ λαμβάνει αφετηριακή τοποθέτηση ότι δεν μπορεί να επέλθει διάκριση ανάμεσα στο Κανονικό και το Εκκλησιαστικό Δίκαιο, επικαλείται στην ιστορική του ανασκόπηση τον Νομοκάνονα του Φωτίου, αποδεχόμενος στην ουσία την σαφή διάκριση των πολιτειακών νόμων από τους ιερούς Κανόνες. Το ακόμα πιο παράδοξο της τοποθέτησης είναι ότι, εξαίρει τη σημαντικότητα του Νομοκάνονα αναφέροντας ότι ακριβώς εξ' αιτίας αυτής της διάκρισης, το έργο καθίσταται εξαιρετικά εύχρηστο γι' αυτό και μετά την επικύρωσή του το 920 από την Σύνοδο της Κωνσταντινουπόλεως, θεμελιώθηκε ο Νομοκάνων ως η θεμελιώδης συλλογή νόμων και κανόνων της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Είναι εμφανές ότι η αδυναμία πολλών ερευνητών να κατανοήσουν το μέγεθος και την αξία της Εκκλησίας από τη μια, και το μέγεθος και την αξία της Πολιτείας από την άλλη, άγει σε λανθασμένα περιβάλλοντα συμπερασμάτων με μια έκδηλη ροπή αγχωτικής προσπάθειας απόδειξης της υπεροχής της Εκκλησίας έναντι της Πολιτείας. Το ουσιαστικό, ωστόσο, είναι η αντίληψη λειτουργίας Εκκλησίας-Πολιτείας σε μια αδιάσπαστη ενότητα προς όφελος και

οικοδομή του πιστού-πολίτη και του πολίτη-πιστού.

[\[2\]](#) Ματθ. 22,21.

<http://bit.ly/2tZDGPz>